

Nr 48.

Ankom till Riksdagens kansli den 11 april 1913 kl. 12 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om förbud mot användande av bärplockningsmaskiner m. m.

(2:a Avd.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 195, har herr *Sjöberg* hemställt, att Riksdagen måtte besluta om förbud mot insamlande av skogsbär medelst s. k. bärplockningsmaskiner.

I sammanhang härmed har utskottet till behandlig förehaft en jämväl inom Andra kammaren väckt, till utskottet remitterad motion, nr 9, av herr *Molin* i Dombäcksmark, däri föreslagits, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till lag angående fridlysningstider för lingon och om förbud mot användning av plockningsmaskiner.

Till stöd för dessa framställningar har anförts av herr *Sjöberg*:

»Våra skogsbär hava under de senare åren fått en alltmer ökad betydelse ej blott i de svenska hushållen utan intaga de numera som exportvara ett ingalunda föraktligt rum bland de varor vi utföra till främmande folk och medels vilka vi utjämna vår handelsbalans. Det sålunda allt mer insedda värdet av denna varas betydelse har ock gjort, att man om dessa vilt växande bär får höra benämningen »skogens röda guld».

Då så är förhållandet, bör det från ren nationalekonomisk synpunkt vara oss angeläget se till, att vi icke på något sätt tillgodogöra oss denna rikedom så, att vi för framtiden eller under vissa perioder av år gå den samma förlustiga.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 10 saml. 30 häft. (Nr 48).

Härutinnan föreligger dock f. n. en fara. Från flera orter inom den valkrets jag har äran vara en av representanterna för i Riksdagen, förspörjes en ganska allmän klagan över, att en del bärplockare medelst användande av s. k. bärplockningsmaskiner i hög grad förstöra bäråterväxten genom att dessa s. k. maskiner dels rycka upp med roten en del av bärplantorna, under det att en annan del genom maskinerna icke blott befrias från såväl mogna som omogna bär utan även löv och kvistar.

Efter att själv hava gjort mig bekant med ett dylikt bärplockningsredskap har jag ock kommit till den övertygelsen, att ett dylikt redskap på bärbeståndet har samma menliga verkan, som om man vid skattandet av ett fruktträd skulle taga sig för att även söndertrasa grenar och kvistar och delvis befria dessa från de för fruktbestånden så viktiga fruktsporrarna.

Då skogsbären blivit en vara, vars värde kan sättas till miljoner kronor inkomst som exportvara, och då de i vida trakter kommit att bli den fattiga befolkningens nästan enda inkomstkälla, får jag, på grund av vad jag här anfört, hemställa, — — — —.»

samt av herr *Molin* i Dombäcksmark:

»Då lingonplockningen numera blivit av allt större och större national-ekonomisk betydelse, torde tiden vara inne, att lagstiftningen tager sin skyddande hand om denna näring och ser till att s. k. rovdrift ej får försiggå. Tyvärr är lingonskörden numera utsatt för slik rovdrift, dels genom att bären plockas omogna, dels genom att plockningsmaskiner användas, som icke allenast fördärva lingonriset för kommande års skördar, utan även nedsätta bärens kvalitet och prisvärde.

Att bestämma någon viss för hela riket gällande fridlysningstid för lingonen låter sig icke göra, då bären mogna tidigare i södra än i nordligare delarna av landet. Bestämmandet av fridlysningstider borde därför överlämnas åt Konungens respektive befallningshavande.

Ett speciellt förbud mot användandet av plockningsmaskiner borde jämväl utfärdas.»

Utskottet.

Såsom av motionärerna antytts, har på senare år, i samma mån som uppmärksamheten alltmera riktats å de ur såväl privat- som nationalekonomisk synpunkt betydande värden, som representeras av de i vårt land växande vilda bären, särskilt lingonen, frågan om användandet av de för bärens insamlade konstruerade, i handeln allmänt förekommande s. k. bärplockningsmaskinerna, med hänsyn till deras ifrågasatta skadliga inverkan på bäråterväxten, blivit alltmera aktuell. Från åtskilliga håll hava

allvarliga klagomål försports över, att dessa maskiner, särskilt i händerna på personer, som icke vid deras användande iakttog nödig varsamhet, inverkade i hög grad menligt på bäråterväxten, i det att genom desamma en hel del bärplantor, som fastnade i maskinerna, upprycktes med rötterna, medan andra mer eller mindre fullständigt berövades blad och kvistar. Härtill komme, att genom användning av maskinerna såväl mogna som omogna bär avplockades utan urskillning, varigenom bärens kvalitet försämrades — något som i sin tur kunde leda till, att bären bleve mindre efterfrågade i utlandet och således minska den betydande export av skogsbär, som på senare tider årligen ägt rum från vissa delar av vårt land.

Det är under sådana omständigheter ingalunda ägnat att förvåna, att statsmakterna redan hava sin uppmärksamhet riktad å den av motionärerna berörda frågan om bärplockningsmaskinernas skadliga inverkan å bärriset. Sålunda har Kungl. Maj:t, enligt vad utskottet inhämtat, genom beslut den 19 mars detta år på framställning av lantbruksakademien ställt till akademiens förfogande ett belopp av 1,100 kronor för utförande under innevarande år dels av jämförande försök med maskin- och handplockning, dels ock av provning av olika slags bärplockningsmaskiner, allt i enlighet med av lantbruksakademien i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 nästlidna februari närmare angiven plan. De jämförande försöken med maskin- och handplockning skulle enligt nämnda plan verkställas av föreståndaren för statens skogsförsöksanstalts botaniska avdelning med tillhjälp av assistenterna vid anstalten, och skulle för ändamålet ett försöksfält för blåbär utsättas dels på Hesselby kronopark i norra Småland, dels ock på lämplig plats i Västerbottens eller Norrbottens län samt ett försöksfält för lingon utsättas antingen å Skagersholms kronopark i Skaraborgs län eller å lämplig plats i Småland eller hälst å båda dessa orter. Med hänsyn till den långsamhet, varmed bärris, särskilt av lingon, återväxte, borde enligt lantbruksakademiens förslag försöken upprepas, så att de komme att utföras under åtminstone sammanlagt fyra år. För verkställandet av försök med olika slag av bärplockningsmaskiner skulle tillsättas en särskild nämnd av exempelvis tre personer, vilka å ett eller flera försöksfält för såväl blåbär som lingon skulle utföra försök med dylika maskiner.

Av vad sålunda anförts framgår, att frågan om bärplockningsmaskinernas skadliga inverkan på bäråterväxten och de avplockade bärens kvalitet ännu icke blivit slutgiltigt löst utan fortfarande befinner sig på undersökningens stadium. Att under sådana omständigheter, på sätt av motionärerna föreslagits, i lagstiftningens väg redan nu meddela generellt förbud

mot användande av bärplockningsmaskiner, skulle enligt utskottets förmenande vara mindre välbetänkt, utan torde, innan någon åtgärd i dylikt syfte vidtages, resultatet av de undersökningar, för vilka här ovan redogjorts, böra avvaktas. I denna sin uppfattning styrkes utskottet av den omständigheten, att de i handeln förekommande bärplockningsmaskinerna, enligt vad utskottet förvissat sig om, äro av ganska olikartad konstruktion, vadan det, enligt utskottets mening, väl låter tänka sig, att medan vissa slag av dylika maskiner såsom absolut skadliga för bäråterväxten böra helt och hållet förbjudas, andra åter på grund av sin konstruktion kunna erbjuda sådan trygghet mot bärrisets förstörande, att deras användning, saklöst må kunna tillåtas. Visshet härutinnan lär emellertid, såsom ovan antytts, icke kunna vinnas utan ingående undersökning, i avbidan på vars resultat frågan tills vidare torde böra vila.

Utskottet anser sig slutligen böra erinra om en med det nu föreliggande spörsmålet nära sammanhängande fråga, som jämväl av enskilda motionärer innevarande år blivit dragen under Riksdagens prövning, nämligen frågan om inskränkning i rätten att plocka skogsbär å annans mark. På hemställan av lagutskottet, som till förberedande behandling förehaft de i dylikt hänseende väckta motionerna, hava båda kamrarna beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord kunde beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär, samt därefter för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet. Vid den utredning, som i anledning av den sålunda beslutade skrivelsen torde komma till stånd, lär vid bedömandet av frågan, huruvida viss inskränkning i rätten att plocka skogsbär å annans mark må kunna stadgas, särskilt komma att tagas under omprövning, huruvida icke vid bärplockning å annans mark, därest sådan över huvud taget fortfarande skall tillåtas, åtminstone användningen av bärplockningsmaskiner, med hänsyn till deras inverkan å bärriset, lämpligen bör förbjudas. Den nu föreliggande frågan torde sålunda efter all sannolikhet komma att, åtminstone i viss omfattning, i annat sammanhang bliva föremål för vederbörlig prövning. I sakens nuvarande läge har emellertid utskottet av ovan anförda skäl ansett motionärernas framställning i denna del icke böra föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Ene motionären hemställer vidare om införande av särskilda fridlysningsstider för lingon, därom enligt motionärens förslag Konungens befallningshavande i de olika länen skulle äga förordna. Ehuru utskottet i lik-

het med motionären anser högeligen önskvärt, att lingonskörden måtte så vitt möjligt skonas, till dess den hunnit mogna och icke, såsom nu flerstädes sker, redan i omoget tillstånd mer eller mindre fullständigt avplockas, håller utskottet före, att motionärens förslag om införande av dylika för varje län bestämda allmänna fridlysningstider i praktiken icke skulle låta sig genomföra. Utskottet behöver i detta hänseende allenast erinra om, huru som i olika trakter av de mera vidsträckta länen lingonen mogna å ganska olika tider och att till och med i samma trakt de å t. ex. en söderlutning växande lingonen kunna vara färdiga att avplocka veckotal, innan de å en norrlutning växande bären nått sin mognad. Utskottet finner sig därför böra avstyrka bifall till motionärens framställning jämväl i denna del.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

- 1) att herr Sjöbergs ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt
- 2) att herr Molins i Dombäcksmark förevarande motion ej heller må föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 april 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Närvarande: hrr Persson, Tamm, frih. De Geer, Paulson, Lindblad, Pers, Ericsson, Lundell, Nilsson i Kabbarp, Barthelson, frih. Gyllenstierna, Bosson, Tysk, Olausson, och Nilsson i Linnås.

Reservation:

av hrr *P. O. Lundell* och *C. G. Barthelson* mot vissa delar av utskottets motivering.
